

STUGAN NERE VID FORSEN

Karl var några månader gammal och familjen väntade nästa barn. Att bo kvar i den rivningsmogna stugan i skuggan av Pålberget var helt otänkbart. Vintertid var alla stigar och vägar oframkomliga på grund av snön. Det var endast på skidor man kunde ta sig ner till byn.

Då torpstugan nere vid Forsudden utannonserades till försäljning, ansåg Karls föräldrar att det var ett under från Gud. Den allsmäktige däruppe hade hört deras böner och nu visat dem vägen till ett nytt hem.

Köpet avslutades och på sensommaren år 1917 kunde familjen flytta in i Forsstugan.

Stugan var uppförd på byamark. Det betydde, att de bybor som ägde i mantal satt jord samt deras familjemedlemmar, drängar, pigor och goda vänner kunde fritt passera tomten på väg ner till spälken och stamhuset nere vid forsen. Tomtmarken inklusive hela Forsudden var byns gemensamma egendom. Enligt vad Karl kan minnas krävde aldrig bymännen någon avgäld för tomträten.

Stugan hade timrade väggar och inrymde kök, kammare och en förstuga, vilken kom att användas som lägenhetsförråd. Köket (allrummet) uppvärmdes medelst en järnspis som inmurats i den gamla öppenspisens. I kammaren fanns en liten gjutjärnskamin, vilken anslutits till samma rökgång som köksspisens. Kammaren användes endast då någon predikare tillfälligt besökte byn eller vid släktbesök.

Inredningen i det nya hemmet var mycket spartansk. Karl berättar och beskriver med inlevelse möblerna i den grågama stugan nere vid forsen. I köket fanns två sängar, ett matbord med låda för tunnbröd, stolar, vedbänk, vattenså, vagga, höstol och ett slaskämbare. På väggen över vedbänken fanns ett väggfast förvaringsskåp som saknade dörrar.

Den ena sängen blev så småningom både sov- och lekplats för Karl och hans två yngre bröder. Sedan vaggan blivit för liten sov lillasyster tillsammans med far och mor i den andra sängen.

Vedbänken användes också som disk- och tvättbänk. Då mor skulle diska eller tvätta barnkläderna kom ingen åt att hämta ved. Då matkärnen diskats och torkats ställdes de upp på förvaringsskåpets hyllor och tvättbaljan fick byta plats med diskbaljan. Tvätten hängdes på järntrådar under taket för att torka.

Vattensån med sin skopa var placerad alldeles intill dörren där man kom in. Både vattensån och slaskämbaret var gulmålade. Åmbaret fungerade som familjens nattkärl, enär det var förenat med möda att kalla vinternätter söka sig ut till utedasset.

Det ankom alltid på far att tömma slaskämbaret och bära in vatten. Vattnet hämtade han nere vid forsen i någon av de öppna strömfårorna.

De båda utdragssängarna i köket hade tumstjocka brädbottnar. Madrasserna av juteväv fyllde man med kornhalm, som byttes höst och vår. Som lakan över madrasserna hade breda trasmattor sin givna plats. Kuddarna var oftast meterlånga och försedda med ett rött- och vitrutigt bolsterver. Kuddens längd var anpassad så, att två sovande skulle kunna nyttja samma huvudkudde.

Fårullsfällen med sitt överdrag av rött ylletyg hörde vinterhalvåret till. Nattetid värmdes den gott som täcke och på dagen var den röda oversidan tummelplats för barnens lekar. Att leka på golvet i stugan var omöjligt på grund av golvdrag.

Sommartid fick fällen "semester" och ersattes med ett hemstoppat kluttäcke.

Kammaren var möblerad med en vacker utdragssäng, försedd med dunbolster och virkat sängöverkast. Där fanns vidare ett bord med två lådor, en stol och ett skåp försett med glasörr. På hyllan längst upp i skåpet förvarades några läroböcker som Karls far hade läst vid en årskurs på folkhögskolan. Skåpet var fa miljens stolthet. Det hade tillverkats av forsstugans närmaste granne, farbror Magnus och lär finnas kvar inom Karls släkt.

Under de kallaste vinterveckorna tvingades Karls föräldrar att hålla eld i järnspisen hela dygnet. Man satte pannor med vatten på spisen som uppvärmda kunde hålla värme. Ugnsluckan stod alltid öppen, utom då mor skulle baka. Trots det kunde det ha frusit en isskorpa på vattensån under natten. Fönsterrutorna var oftast helt täckta med rimfrost. Om barnen satte tungan mot en ruta för att få ett titthål ut, så fastnade tungspetsen. Då gällde det att lungt andas mot rutan till dess den blev så uppvärmd att tungan släppte.

Om Forsstugan var torftig och undermålig som familjebostad, så var den yttre miljön helt fantastisk, Karl blir synbart rörd, då han lyriskt beskriver sommarmiljön på Forsudden. Mot norr bildar älven ett sel med lugnvatten, som vid stiltje speglar sommarhimmelns oändlighet och vid storm putsar strandens stenar med sina jättevågor.

På motsatt sida om forsen har av den skogklädda sandåsen bildats en brant nipa, där månghundra backsvalor har sina sommarreden.

I söder om den vitskummande forsen delar sig älven i två strömfåror och fortsätter tudelad ner mot Bottenhavet.

Närmaste grannar mot väster är två farbröder som bor i en gammal grå bondgård med tillhörade ekonomibyggnader. Den äldre av dem är snickare och har ändrat bagarstugan till en fantasieggande snickeboa. Den yngre brodern sköter hushållet och röker pipa.

Större delen av Forsudden består av stenhällar, vilka under årtusenden blankslipats av älvens vattenmassor. I skrevorna mellan stenformationerna växer mössor och sommargrönt. Hela Forsudden måste vara en av landets mest attraktiva sommarlekplats för barfotabarn.

Vintern har sin säregna tjusning. Allt är klätt i vithet. Forsen brusar i mörka molltoner. Nordanvinden gör iskalla utandningar över Forsudden. Karl och hans syskon har inte kläder för utelekar.

Karl drömmer sig kvar på Forsudden. Han tycks inte vara medveten om, att det framdukade kaffet kallnar. Det blir en monolog fylld av inlevelse då han minner sig själv

OM flottningen och timmerbrötarna ute i forsen,

OM den vattendrivna spälken, där byamännen späntade fram sitt årsbehov av takstickor,

OM stamhuset, där ylleyget tovades till vadmal,

OM de gropar. där man hittade metmask,

OM fåren ute i beteshagen,

OM islossningen i maj, då isflaken under stor dramatik pressades nedför forsen,

OM fars olycksfall i arbetet,

OM de solvarma stenhällarna och

OM sin känsla av trygghet i den gamla stugan nere vid forsen.

Hilding Järlebro

Kommentar:

Skrivet av Hilding Järlebro, med honom själv som tredje person "Karl". Han är uppväxt vid Prästholms-forsen.

Stugan är numera väsentligt om- och utbyggd.